

Goenggeq Gangj Gojgaeq

武鸣壮族民间故事

At Grandfather's Knee

Boiq Sawgun

caeuq Inghvwnz

壮、汉、英对照

Zhuang Folk Tales

from Wuming

主编

Editor

Bwz Licuh

白丽珠

Margaret Milliken

副主编

Assistant Editor

Lij Cozingq

李作应先生

Li Zuoying

民族出版社

责任编辑:黄显辟

装帧设计:金 一

图书在版编目(CIP)数据

武鸣壮族民间故事/白丽珠编. - 北京:民族出版社,
2002

ISBN 7-105-04790-9

I. 武… II. 白… III. 壮族-民间故事-作品集
- 中国 IV. I277.3

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2001) 第 093221 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

<http://www.e56.com.cn>

民族出版社微机照排 北京艺辉印刷有限公司印刷

各地新华书店经销

2001 年 12 月第 1 版 2001 年 12 月北京第 1 次印刷

开本:880×1230 毫米 1/32 印张:13 字数:300 千字

印数:0001-1600 册 定价:20.00 元

该书如有印装质量问题,请与本社发行部联系退换

(总编室电话:64212794;发行部电话:64211734)

Daezmoeg

目录

Contents

Senzyenz	(1)
序	(7)
Foreword	(11)
Vah Bouxbien	(18)
自序	(23)
Preface	(26)

Goj Daudwz

道德篇

Traditional Virtues

Daegbeix Mbouj Miz Ndaeng Lo	(33)
哥哥没有鼻子	(38)
Older Brother Has No Nose	(41)
Song Daihsujheiz	(47)
两姐妹	(52)
The Two Sisters	(54)

Daeggud Sauqmoh	(59)
秃尾鱼扫墓	(62)
Stubby Tail Sweeps the Grave	(63)
Duz Hanq Vihmaz Mbouj Gwn Bya	(65)
鹅为什么不吃鱼	(68)
Why Geese Do Not Eat Fish	(69)
Song Beixnuengx	(71)
两兄弟	(79)
The Two Brothers	(83)
Duz Ma Rox Geng Naz	(90)
狗拉犁	(97)
The Dog That Could Plow	(100)

Goj Yunggamj caeuq Gaenx Guh Hong
勇敢、劳动篇
Bravery and Diligence

Diuz Buh Roeg	(109)
羽毛衣	(117)
The Feather Robe	(121)
Caeg Mbwn	(128)
偷天	(131)
Stealing from the Heavens	(133)

Goj Yahvaiz	(136)
人猩猩的故事.....	(143)
The <i>Yavai</i> Monster	(147)
Gaj Duz Nuem	(155)
杀大蟒.....	(160)
Killing the Pythons	(162)

Goj Coengmingz

智慧篇

Cleverness and Creativity

Fag Gawq Luj Banh	(169)
鲁班的锯子.....	(172)
Lu Ban's Saw	(174)
Goj Gam Loz	(177)
甘罗的故事.....	(180)
Putting Gam Lo to the Test	(181)
1. Gyaeq Bitboux	(177)
公鸭蛋	(180)
The Drake's Egg	(181)
2. Gyong Hung	(183)
皮大鼓	(186)
A Huge Drum	(187)

Sam Gaen Rock	(189)
三斤六.....	(194)
Three Pounds Six	(196)
Hujliemz Diq Feiz	(200)
火镰取火.....	(202)
Discovering Fire	(203)
Beixyez Gungqceih	(205)
最公的故事.....	(210)
The Clever Son-in-Law	(212)
1. Max Doxdik	(205)
马踢马.....	(210)
Horses Fighting	(213)
2. Bae Cueg Hoenz	(216)
招魂.....	(220)
Buying Back Sister's Soul	(222)
3. Faen Cwz	(226)
分牛.....	(228)
Distributing the Cattle	(229)
4. Cug Rieng Max	(231)
结马尾.....	(234)
Tying the Horses' Tails Together	(236)
5. Doengz Faexndoek	(239)
宝竹筒.....	(243)
The Bamboo Chime	(245)

6. Caz Yaenq	(249)
查印子.....	(254)
The Mystery of the Lost Seal	(257)
7. Gai Max Byom	(262)
卖瘦马.....	(269)
Selling a Skinny Horse	(273)

Goj Saenzsien

神话篇

Fairy Tales

Duz Meuz Vihmaz Gwn Nou	(283)
猫为什么吃老鼠.....	(287)
Why Cats Chase Mice	(289)
Duz Mbongjmbwt Vihmaz Nyengx Haex	(292)
蜣螂为什么拱屎.....	(295)
Why Dung Beetles Roll Balls of Dung	(296)
Go Haeux Caiq Mbouj Gag Ma Ranz	(298)
稻子故事.....	(302)
Why Rice No Longer Harvests Itself	(304)
Hoz Riengzhaeux Vihmaz Ndaem	(307)
谷穗颈部为什么有黑节.....	(312)
Why Rice Stalks Have a Black Band	(315)

Gojgaeq Lwgnyez
童话篇
Children's Stories

Go Haeux caeuq Govaeng Doxceng	(323)
稻稗之争.....	(326)
The Rice and the Grass Argue	(327)
Haeuxduk caeuq Duh Ceuj Doxceng	(330)
感谢老猫.....	(333)
The Corn and the Black Bean Argue	(335)
Gocueng caeuq Gocoengz	(338)
樟树和松树.....	(340)
The Camphor Tree and the Pine Tree	(341)
Gaeqboux Vihmaz Naj Hoengz	(343)
公鸡为什么脸红.....	(346)
Why the Rooster's Face Is Red	(348)
Duz Nou Cuengq Caiq	(351)
老鼠赈债.....	(354)
The Mice Lend Grain	(356)

Goj Geiqmaeuz
谋略篇
Battles of Wits

Guh Ranz Caengj Sien	(361)
造屋等仙人	(364)
A House for a Spirit	(365)
Song Bouxcaeg	(367)
两个贼	(371)
The Two Thieves	(373)
1. Caeg Ranz Fouq	(367)
偷东西	(371)
Stealing Household Goods	(373)
2. Caeg Duz Yiengz	(376)
偷羊	(379)
Stealing a Goat	(381)
Goj Luz Sanhdungh	(384)
陆三冬的故事	(389)
Lu Sandong Stories	(392)
Gaep Lauxgeng	(397)
结拜兄弟	(401)
The Two Friends	(403)

Senzyenz

Bwz Licuh cingj gou aeu Sawgun caeuq Sawcuengh ma sij senzyenz hawj bonj saw neix, gou mbouj ngeix saekdi couh haengjheiq dapwngq lo. Ndaej vih bonj saw neix sij senzyenz, gou ndawsim hix gvanghyungz hix sw'hauz.

Bonj saw neix daj ngvanh daengz guhbaenz, cukcuk yungh roek bi cizgenh. Yienznaeuz gou mij gaepfaenh, hoeng miz geijlai dwg'rengz sinhoj gou cungj roxcaez. Mwh bien saw de, gou miz gihvei yawjraen gij gaujcej aeu sam cungj saw sijbaenz, yienghneix, couh dawz m'bangj cit goj gangj naeuz dahlwg gou caeuq mehlaux gou nyi. Dahlwg gou ngamj roek bi, mehlaux gou roekgeij lo. Gyoengqde haengjheiq dangqmaz, baekcixlih muengh bonj saw neix vaiq di cuzbanj. Caemh youq mwh bien saw de, gou daeuj Meijgoz fangjvaen sam m'bat, m'batm'bat cungj raen gij saw minzczuz bouxwnq baenz raeuh baenz reh, sw' h mbouj yienz muengh bonj saw neix vaiq di guhbaenz. Yied muengh sim yied nden, yied muengh sim yied senz, itcig daengz ngoenzneix, raen saw okbuengj, cij suengq gvaqlot. Bonj saw neix caeuq vunzlai raennaj, saedseih dwg doiq raeuz Bouxcuengh bakgangj bakciengq dih vaenzyoq guh liux it gyienth gungyen, hab haenh hab maengx.

Gij goj bonj saw neix cungj dwg daj gyahyangh gou Ujmingz

yienh cob daeuj. Ndaw yienh miz ngoz bya ndeu, heuhguh Damingz-canhh, sang daengz gwnz fwj. Fwn doek byajraez gvaq le, ciengzseiz raen feizndoeng dawz bya, raemx cauzlak daj gwnz dat cung roengz-ma faemx/faemx, mbangjbaez lij miz saidoengz doxdam, saek rongh saek ndongq, ndei yawj raixcaix. Eiqdwwg yienghneix. Bouxcuengh lajmbanj heuh ngoz bya nwnqq Byacwx. Diuz dah Yanghcanhhoz ngotngot ngeujngeuj, daj laj bya riuz gvaq, gij raemx de youh saw youh cingx, ciuq gingq cungj ndaej. Ij daengz yienhsingz, caeuq raemx vaengz Lingzsj doxbung, cij riuz haeuj gvangq yubyub dih Yunghgyangh bae. Gou lij iq couh youq ndaw lueglueg byabya nwnqq guhcaemz, gij yaenx de gag rox satlo. Danghnaeuz lwngyez song hamq Cangzgyangh dwg “dingq gvenq canghruz heuh hong” maj hung, gou caeuq nyzdoih Bouxcuengh couh dwg gyadgyax laj doem, dingq bouxlaux gangjgoj gvaq ciuh lwngyez. Gij goj neix couh daj gokgex byalueg lajmbanj cau h baenz. Gokgex byalueg lajmbanj gaenhangx lwngyez riuriu hemqhemq.

Ndaw bonj saw neix, haujlai cungj dwg vunzhung Bouxcuengh dingq lai rox raemh dih ceiq ndei gojdamz. Vihliux fuengbienth duzcej yawjraen gij goj dih menmau, cozcej ciuq gij dauhleix goqsae h, dawz gag cit goj lied baenz goj daudwz, goj guh hong, goj coengmingz, goj saenzsien, gojgaeq lwngyez caeuq goj geiqmaeuz daengj geij hangh. Gizsaed, ginggvaq geijlai daih vunz doxcenz, demyem, dizlienth, gij goj neix hoixging ranzran, bouxboux haengj dingq, mboujlwnh laux noix, cungj yawj baenz “lazging”, ciuyinx saedcej. Yienznaeuz bakgangj, mbouj sij baenz saw, hoeng gij cingqcaen vaenzyo z cozbini neix, daj Bouxcuengh gag caengz sevei nyonj

daeuj, fanjingi Bouxcuengh doiq doxgaiq lajmbwn, dwzbez dwg doiq seiqvunz gyaciz, sinqniemh dih lingjvei, senjswz caeuq gaengdingh. Gojyij naeuz, gij goj neix sengdoengh youxyawz, yienghyiengh cungi miz, caeuq fwen doxdab rongxmbaq, caezgya funghfu Bouxcuengh dih vaenzyois hisuz baujgu. Cingq dwg gij goj neix, aeu bonjfaenth gag miz dih funghvei caeuq yingzyangj, ciengx baenz liux swhegeij simsoeng, gaen guh, haughek dih yinzminz.

Bouxcuengh gangjgoj mbouj caz seizlawz gizde, youqlag gangj, guh hong gangj, bae haw doxraeb caemh gangj. Ndaw mbanj Bouxcuengh, caenhnaeuz ndaejnyi sing riu cumxcumx, deuz mbouj gvaq ngigdingh miz vunz gangj goj. Bouxgangj damz burnhburnh, beij saeh cek leix, haenh boux simsoh, siuz boux simgaemz, yaep gangj vahbyonj, loh gangj vahndaem, mbouj yungh din hwnj fawz hwnj, nywngz hod dwk ndeiriu ij dai. Bouxdingq iet hoz let gyaeuj, caenhlumj miz faenh, dingq dwk rwzbaet, yaep ngeix loekloek, loh bek ha mbobmbob, riunaemj mbouj suenq, vanzlij ngauz ndang ngauz hwet, riu dwk ringx bae. Vihmaz gij goj Bouxcuengh ndaej hawj vunz haeuj-caed baenzlai, dingq mbouj rox mbwq ni? Gig mingzyienj, de caeuq gij vaenzva nanet Bouxcuengh miz maedcaed gvanheih. Gij vaenzva Bouxcuengh hawj de dih yinzminz cauhaenz liux it aen swhyienz, daihliengh, sohndei dih sim. Geij cien bi daeuj, aen sim neix vuenx-cik cungjdwg baenzde lauxsaed, danhcwnz, aeueiq vunz, bauyungz vunz. Gij goj bonj saw neix, hingzsieng, sengdoengh biujyien ok Bouxcuengh ndiepgyaez doxhuz, ndiepgyaez vuenheij dih daidu.

Bonj saw neix dwg Gvangjsih Yijveij caeuq Ciqgyaiq Caujsu Minzcuz Yijyenz Nenhgiuyen hozcoz hangmuz dih it gyienh gisuz

cingzgoj. Gvangjsih Yijveij dwg sungzsw Gvangjsih caujsu minzcuz yijyenz caeuq vaenzsw diucaz, nenhgiu, sezgi, doihgvangj daengi fuengmienh gunghcoz dih cenhmonz gihgou, Ciqgyaiq Caujsu Minzcuz Yijyenz Nenhgiuyen dwg gimiz Lenzhozgoz swhcwnz gihgou swhgwz, sungzw ciqgyaiq caujsu minzcuz yijyenz caeuq vaenzsw fazsenj dem saujmangz gunghcoz dih gozci sujsiz. Song mbiengj youq doxgaep bienlaeb Cangq-Hanq-Ingh swzdenj ndawde, daihliengh sawjyungh bauhgvas guenhcaz, dijniemq, miuzsej, cingmingz, bijyau, dungji dih sevei yinzleiqyoz fanghfaz, hawj gij gisuz cingzgoj gyoengqde miz hauilai cangjsausing caeuq yi'gyensing. Bwz Licuh bozsw dwg Meijgoz yijyenz yozgyah, caemh dwg it boux nenhgiu Bouxcuengh vaenzva, riengxmingz seiqgyaiq dih vaigoz yozcej. 1993 nienz, de souh Gvangjsih Yijveij yauhcingj, daiq gvan deiq lwg, daeuj daengz Gvangjsih, bae dieg Bouxcuengh cap youq. Vihliux hag Vahmbanj, laeb swdenj, de ciengzseiz roengz reih roengz naz bae caeuq vunz guh hong. Gwnz bya luengq hongh, louz miz de byaijroen dih vwnqdin; gij goj bonj saw neix, nyiep miz de dwgengz dih raemxhanh.

Bonj saw neix aeu Vahcuengh, Vahgun, Inghyij sam cungj saw cuzbanj fazhingz, yienghneix guh youq Sawcuengh cuzbanj sij ndawde coengzlaiz mijcaengz miz gvaq. Daihgya cungj rox, sam cungj vah neix bonjlaiz ceng ndaej gig hung, caenhlumj gwnzmbwn caeuq lajdeih nwi, hoeng seizneix doxdab najbyak, mbouj raen laux noix. Duzcej yawj gij goj le, raen sam cungj vah gag miz banjdaeuz, eiqij dadeengx cijndaej. Sam cungj vah caenhlumj beix gyae nuengx gaenh, gag miz dwzdenj, baezdi baezdi dewz gij goj gyaeundei

Bouxcuengh veh naeuz vunz nyi: Mwngez unjcunj sizsiz, gou ndeidingq rihrih; mwngez gyaem gywdgywd, gou caernq dwenxdwenx; mwngez byot bywtbywt, gou bieq bwdbwd; mwngez seuq satsat, gou raeuz radrad. Gij neix dwg Bouxcuengh yozcej, gyaucou dem Meijgoz cenhgyah roengzrengz longhdoeng goqsaeh dauhleix, cij ciuq byonj ciuq hoiz dih gyezgoj. Gagboux duzcej, yozcej, gojyij daj yijyenz-yoz, simhlijyoz, minzsuzyoz, meijyoz daengj gozdu, bijgyau caeuq himhcangj biujdaz mbouj doengz, yaugoj bingzbeq dih sam cungj yijyenz.

Goj minzgyenh, dij couh dij youq 'minzgyenh' song cihsaw neix. Gaigvaz hwnjdaeuq, goj Bouxcuengh yienhra dih dwzdenj cujyau biujyien youq yijyenz ywnyung, yinzuz singgwz, cingzceq nganhbaiz, gyaciz cijyang, doxcenz bantfaz, bouxdingq famqveiz dem sevei cingzngin daengj fuengmienh. Siengj dwzbez yinx okdaeuq dih dwg, gij goj neix dih yijyenz ywnyung caeuq vunz mbouj doengz. bouxwnq gojnaengz vuenjcenj byeuxgangj dih deihfueg. de mbouj nyaep-nywek, mbouj ndaemjndwen, lumj ndek gyong bongx laz, gangj dwk bieq bae, sou daengz gij sei Maoz Sezduh: "Dujdou cauq cug lo, caiq gya nohvaiz. Okroet mbouj la, doj mwngez diendeih byokyak liux bae," yienghnwngq dih siuhswz yaugoj. Gvanh'ih yinzuz singgwz caeuq gyaciz cijyang, duzcej gojyij daj gij cazduz ndaw saw raen mbangj. Gij cazduz neix caemh dwg Bouxcuengh va'gyah veh baenz. Ndawde dih gingjsaek. bouxvunz dih sanjhingz, doxgaiq dih dapboiq, diemjdiemj didi, cungj dawz gij singqheiq bouxvunz ndaw duz veh dwk cingcing sulsuj. Doengzseiz, gij cazduz neix sendiuz gyenjdanh, ngaeuzndei, daj gojci hisuz dih gozdu, cek ok Bouxcuengh minzgyenh

goqsaeh dih ngauqmiuq dauhleix. Mwnq neix, bouxdingq famqveiz caeuq sevei cingzngin, gangj dih dwg goqsaeh daj minzgyenh cob daeuj, caiq cuengq maj minzgyenh boiz, beksingq nywngz dauh dwk bakdiemz bakawq, haengjheiq hwthwt. Youq geij fuengmienh neix, bonj goj neix cungj guh ndaej gapnab, mbouj loeng mbouj lauq.

Bonj saw neix soulaeb dih goqsaeh, aeu deihfueg caeuq sulieng ma naeuz, ngamjngamj dingj Bouxcuengh bakgangj bakciengq vaenzyoz aen haij gvangqlangh neix dih vad raemx ndeu. Bouxcuengh bakgangj bakciengq vaenzyoz, lizsij raez, ingjyangj laeg, gokdae na, neiyungz lai. Gou maqmuengh, mbouj geijlai caez, bonj saw neix youq doxgaep bienhoiz, cuzbanj, fazhingz gag fuengmienh rom ndaej dijbauj dih ginghniemq, ndaej yungh ma guh famveiz haemq hong dih minzgyenh vaenzyoz bienhoiz, cuzbanj gunghcoz, sawj senqsi riengxmingz, hawj vunz dawzsaenz dih goj dacenz roxnaeuz fwen rom Bouxcuengh vaiq di caeuq vunzlai raennaj.

Gatsat, hab baez dwen ndeu dih dwg, laeb bonj saw neix, yungh bae haujlai cizgenh, cozcej baenz caiq siengj lai baenz, ndawsim loeglien naemj dih mbouj dwg gai ndaej gyacienz, wzdweg guh vunz dauhleix. Yienh youq dangqnaj duzcej dih bonj saw neix, youq guh laeb baenz, boenjsinh caemh dwg cit goj hawj vunz nai naemj ndeu. Gou muengh duzcej doeg caez bonj saw neix le, ndaej roxyiuj gij dauhleix cit goj neix. Danghnaeuz guh daengz caengz neix, gou sij banx senzyenz neix couh mij gvaq hoengq lo.

Loz Daiq
2001 nienz seizdoeng
youq Meijgoz Ganghcouh

序

白丽珠女士请我用汉、壮两种文字为这本壮族民间故事集作序，我不加思索，就欣然同意了。能为此书作序，我从心底感到荣幸和自豪。

这本故事集从创意到成书，整整经历了六个春秋。虽然我没有参与该书的组稿工作，但其间的酸甜苦辣，我都可以想象得到。在编书过程当中，我有机会接触三种文字的手稿，因而把其中一些故事讲给六岁的女儿和年过花甲的母亲听，她们都非常喜爱，继而对这本新书的出版充满了憧憬之情。也是在这过程当中，我三次访问美国，每次都因看到其他民族的图书琳琅满目而对本书寄予厚望，并且，这种期望与日俱增，有增无减。如今，这些憧憬和期望都将变成现实。本书的问世，无疑是对壮族说唱文学的又一奉献，可赞可叹、可喜可贺。

书中的故事，全都采集于我的家乡武鸣县。县内有座高耸入云的大山，叫做大明山。雷雨过后，山上经常同时看到篝火烧天和瀑布飞泻的胜景，偶尔还可看见天际飞架着五彩缤纷的彩虹。这样的奇观，叫人叹为观止。也许是因为这个缘故，该山向来被当地壮族村民称为山的始祖。山下蜿蜒流淌着清澈见底的香山河，该河流经县城附近时与冬暖夏凉的灵水湖相汇，然后一并注入浩浩荡荡的邕江。我的童年和少年时代，就在这山光水色之间度过。如果说，长江两岸的孩子是“听惯艄公的号子”长大的，那么，我和我的壮族伙伴们，则是盘腿而坐，聆听民间故事成长的。家乡的山山水水，是这些故事的依托；故里的水水山山，回响过我们儿时的欢笑。

本书收集的故事,大多是壮族成人耳熟能详的精美之作。为了让读者对故事集的概貌有个总体把握,作者按其立意,把故事分成道德、劳动、智慧、神话、童话等若干类别。其实,经过世代传诵、加工和提炼,这些故事已经成为壮族社会雅俗共赏、老少皆宜、脍炙人口的生活“宝典”。虽然流于口语,不成文字,但这些地道的口传文学,来源于壮族社会活动的各个层面,反映着壮族人民对天地万物,特别是人生价值和信念的感悟、取舍与确认。在壮族社会长大的人,无一不受到这些口头文学的启蒙、开导和熏陶。从某种意义上说,这些口传文学,生动活泼,丰富多彩,和壮族山歌相辅相成,相得益彰,一同丰富了壮族文学的艺术宝库。而这些民间故事,又以其独有的风味和养分,滋养着自己豁达开朗、勤劳好客的人民。

壮族人讲故事是不讲究时间地点的:家居休闲时讲,田间小憩时讲,圩集相会也讲。在壮族乡村,大凡笑声朗朗之处,十有八九是在讲故事。说者娓娓道来,寓情于理,或讴歌善良,或贬斥丑恶,时而含蓄幽默,时而辛辣讽刺,其言谈举止,朴实无华,又不失妙趣横生;听者侧耳倾听,仿佛身临其境,如痴如醉,时而陷入沉思,时而深发感慨,而更多的时候,是忍俊不禁,笑得前俯后仰,不亦乐乎。为何这些故事会叫人如此着迷,百听不厌?很显然,它们是与壮族丰厚的文化土壤息息相关的。壮族文化为壮族人民孕育了一颗雍容大度的慈母之心。这颗心在几千年的历史长河中,始终是那样的和善、纯朴、宽厚和包容。而本故事集,则形象、生动地再现了壮族人的热爱和平、热爱生活的情怀。

本书是广西语言文字工作委员会和世界少数民族语言研究院东亚部合作研究的成果之一。广西语言文字工作委员会是致力于广西少数民族语言和文字的调查、研究、设计及推广等方面工作的专门机构,世界少数民族语言研究院则是具有联合国咨询机构资格、致力于世界少数民族语言和文字发展以及扫盲工作的国际组织。双方在联合编撰《壮汉英大词典》的过程中,广泛采用了包括观察、体验、描写、